

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ YAYINLARI: 5

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİNDEN TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİNE MEHMET ALTAY KÖYMEN ARMAĞANI

KONYA-2011

Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen'in Hayatı ve Eserleri

*Mustafa UÇAN**

1. AİLESİ – ÇOCUKLUK DÖNEMİ - EVLİLİĞİ

Türk ilim ve fikir hayatının güzide simalarından ünlü Selçuklu tarihçisi, Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen 1915 yılında, Ankara ilinin Haymana ilçesine bağlı Deveci Köyü'nde doğdu. Doğum tarihi, dönemin taşımış olduğu olağanüstü şartlar nedeniyle olsa gerektir ki; gecikmeli olarak, resmi nüfus kayıtlarına "31 Mayıs 1916" (hicri 1332) olarak kaydedilmiştir[1]. Kendisi de, bu doğum tarihini resmi işlemlerle ve hal tercümelerinde kullanmıştır.

Mehmet Köymen şeklinde olan adı ilerleyen dönemde "Altay" isminin de alınmasıyla beraber "Mehmet Altay Köymen" şeklinde olacaktır. Altay ismini Köymen'e veren kişi onunla yakından ilgili olmuş olan ilkokul öğretmeni Satılmış efendidir[2]. Bu konu ile ilgili olarak Köymen şu hatırata yer vermektedir: *"Babam şehit olduğunda 6 aylık imişim. Onun için ilkokul öğretmenim... bana da Altay ismini verdi. Sonra da nüfus kaydıma arkadaşlarım şahadet etmişler, Altay ismi geçti. Demokrat Parti zamanında Mehmet Köymen ismiyle yazıyordum"* Her ne kadar Köymen, neşrettiği yayınlarında "Mehmet Altay Köymen" ismini kullanmış olsa da uzun bir dönem bu ikinci ismi, resmi kayıtlarda kullanmamıştır. Kendisi de 1950'lerde gazetelerde çıkan yazılarında "Mehmet Köymen" olarak isminin bulunduğunu belirtir[3]. Emeklilik döneminde, 1989 yılında çıkan bir mah-

---

* Tarih Öğretmeni.

1 Doğum tarihi ve ailesine ait nüfus bilgileri için bakınız : Ek 1,(Nüfus Kayıt Örneği)

2 Halil İbrahim Uçak, "Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen". *Belleten*, LVIII (223), Ankara 1995, TTK yay., s.790

3 Orhan Avcı, *Mehmet Altay Köymen'in Derslerinde Türk Tarihi ve Tarihçiliği*, Ankara 2003, Bilge Yayınevi, s.69

keme kararı neticesinde ismi resmi olarak "Mehmet Altay Köymen" olarak değişmiştir[4].

Mehmet Altay Köymen, *"Hacı Enbiyaoğulları"* adı ile bilinen bir ailenin mensubu olarak dünyaya gelmiştir[5]. Hacı Enbiyaoğullarının Deveci Köyü'ne intisabı 1800'lü yılların başlarına kadar dayanmaktadır[6]. Soyadı kanunundan sonra aile içinde farklı soyadları[7] alınmakla beraber bu lakabla alakalı bir soyadı kullanılmamıştır. Mehmet Altay Köymen, soyadını babasının vefatı nedeniyle kendisi almak zorunda kalmıştır. "Köymen" soyadını tercih sebebinde, kendisinin de çeşitli vesilelerle söylemekten büyük onur duyduğu "Anadolu'nun bir köyünden gelen 'köylü çocuğu' olmasının etkisi vardır[8].

Köymen'in babasının ismi Ali Rıza Bey'dir. Ali Rıza Bey I. Dünya Savaşı'nda, Çanakkale cephesinde (4. alay 1. tabur 3. bölük de er rütbesi ile) savaşmıştır. Çanakkale'de yaralanan Ali Rıza Bey, tedavi için gönderildiği İstanbul Haydarpaşa Hastanesinde, 25 Kasım 1331 tarihinde şehit olmuştur[9]. Ölüm sebebi Milli Savunma Bakanlığı arşiv müdürlüğünün kayıtlarında *"Cerha-i Nariye-i adud-u eyser maa' kesr, Mermi ile ihtilat basilli dizanteri"* olarak geçmektedir[10].

Babası Ali Rıza Bey'in şehadetinden sonra dul kalan ve Köymen'e 6 aylık hamile olan annesi Seyide Hanım köyden başka biri ile zorla evlendirilmiştir. Annesinin ikinci evliliğinden sonra Köymen'e anneannesi Gök Ayşe Kadın bakmak zorunda kalmıştır. Annesi ile anneannesinin yanında kalan Köymen, annesinin yanında bulunduğu dönemde babalığı tarafından kötü muameleye maruz kalmasından ötürü, anneannesi onu yanına alarak himaye edecektir[11]. Köymen için artık hayatındaki en büyük hâmi, anneannesi "Gök Ayşe Kadın" olacaktır. Gök Ayşe kadın torunuyla ilgili olarak korumacı bir tavır içerisinde, onun hakkını yedirmeyerek hiçbir taviz vermemiş, ölümüne kadar büyük fedakârlıklarla Köymen'in tahsil hayatı için çaba sarf etmiştir. Bu çabalarındaki sa-

---

4 İlgili mahkeme kararı için bkz: Ek 12 (16.12.1994 tarihinde alınmış olan nüfus kayıt örneği)

5 Bu unvan için bkz: Ek 2, (Künye Kayıt Belgesi)

6 Nitekim M. Altay Köymen'in dedesi Feyzullah efendinin doğum tarihi resmi kayıtlarda 1847 olarak (hicri 1263) geçmektedir. Bkz: Ek 1

7 Mesela "Çoban, Özdemir, Kızılkale, Köymen" gibi. Bu konu için bkz: Ek 1

8 Ali Rıza Köymen, Mülakat (24.07.2009)

9 Ali Rıza Bey'in diğer dört kardeşi de Çanakkale Cephesinde şehit olmuştur. Bu bilgiyi Mehmet Altay Köymen'in öğrencilerinden Prof. Dr. Feda Şamil Arık aktarmaktadır. Feda Şamil Arık, "Büyük Selçuklu Tarihçisi Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen Hakk'a Yürüdü", *Türk Kültürü*, C. XXXII (369), s.22

10 Bkz: Ek 3 (Milli Savunma Bakanlığı Arşiv Müdürlüğü, Zaiyat Belgesi)

11 Halil İbrahim Uçak, *Tarih İçinde Haymana*, Haymananlar Yardımlaşma ve Tanışma Derneği Yayını, Ankara 1986, s.168.

mimiyetin en somut göstergesi herhalde kendi altınlarını, Köymen'in eğitim masrafları için bozdurması olarak gösterilebilir[12]. Çocukluk döneminde annesiyle ayrı düşmesine rağmen Köymen, ilerleyen dönemde hayırlı bir evlat olarak annesini yanına almış ve onun son dönemlerinde rahat etmesini sağlayarak kendisi de çocukluk dönemi anne hasretini gidermiştir[13].

Köymen, 1945- 46 yıllarında D.T.C.F'de asistan iken ikamet ettiği Hacettepe Kırgız mahallesinde Sabiha Korman'la tanışmıştır. Mehmet Köymen ve Sabiha Korman 28 Şubat 1946 Perşembe günü Ankara'da evlenmiştir. Bu evlilikten biri kız biri de erkek olmak üzere iki çocukları olmuştur. Babaları gibi ilim dünyasının içinde bulunan çocuklarından Ayşe Köymen (Arpacı) uzun süre Gazi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde İngilizce Okutmanlığı yapmış ve aynı üniversiteden emekliye ayrılmıştır. Tamer Arpacı (damadı) ile evli olan Ayşe Arpacı'nın (kızı) Mehmet Alp Arpacı (torunu) isminde bir oğulları bulunmaktadır. İkinci çocukları olan Ali Rıza Köymen ise Texas Üniversitesinde Fizik Profesörü olarak çalışmaktadır. Ali Rıza Köymen'in, Erol Köymen (torunu) isminde bir çocuğu bulunmaktadır. Mehmet Altay Köymen'in eşi Sabiha Hanım ise hayatta ve Ankara'da ki evinde ikamet etmektedir[14].

2. Öğrenim Hayatı[15]

2.1. İlk Öğrenimi

Köymen, eğitim hayatına milli mücadele yıllarının ekonomik ve sosyal imkansızlıkları içerisinde, Deveci'de, anneannesi tarafından gönderildiği köy Kur'ân Kursu'nda başladı. Köymen, daha sonra Deveci köyüne nazaran eğitim şartlarının iyi olduğu Haymana Kazası'na gönderildi. Kendi ailesinin imkânlarının kısıtlı olması nedeniyle bir ailenin refakatinde eğitim hayatına devam etti[16]. Köymen, burada meslek öğretmenleri yerine imkânları dâhilinde hizmet vermeye çalışan imamlardan ders aldı. Bir imamın iki üç sınıfı aynı anda beraber okuttuğu yetersiz şartlarda eğitim almaya çalışan Köymen, daha önce köy Kur'ân Kursu'nda Kur'ân-ı Kerim okumasını bildiği için daha üst seviye eğitime tâbi tutularak üçüncü sınıfa alındı. Eski Türkçe yazmayı bilmediği için baş-

---

12 Tamer Arpacı, Mülakat (23.07.2009) "Mehmet Altay Köymen'in damadı"

13 A.D.T.C.F.'ne lojman talebi nedeniyle yazmış olduğu bir dilekçede bu konudan bahsetme ihtiyacı duymuştur. (Dilekçe tarihi 4.VI.1949) "Mehmet Altay Köymen'in evinde tuttuğu şahsi arşivden"

14 Ayşe Arpacı, Mülakat. (23.07.2009); Aile ferlerinin resimleri için bkz: Ek- 17

15 Eğitim hayatıyla ilgili olarak bkz: Tablo I (Öğrenim Hayatı)

16 Tamer Arpacı, Mülakat (23.07.2009); Kendisine refakat eden ailenin Erzurumlu olduğu söyleniyorsa da Köymen'in ailesiyle yapılan mülakatta bu bilgi doğrulanmamıştır. Bkz: Uçak, a.g.m. s.789

langıçta sınıfa uyum sağlamada zorluk çekse de, üç ay gibi kısa bir sürede uyum sağlayarak diğer öğrencilerin seviyesine gelmiştir. Üçüncü sınıfın sonunda Haymana'dan ayrılan Köymen, dördüncü sınıfa Ankara'nın bir ilçesi olan Ayaş'ta devam etmiştir. Başarılı bir öğrenci olarak, Kur'ân okumasını da bilmenin avantajıyla "Küçük Lugat-i Naci" yi ezberlemiştir. Ayaş'tan sonra beşinci sınıfı okumak için yeniden Haymana'ya geri dönmüştür.

Kolay dil öğrenme becerisine sahip olan Köymen, burada çalışkanlığı ile Başöğretmen Satılmış Efendi'nin dikkatini çekmiştir. Başarılı öğrencisi ile yakından alakadar olan Satılmış Efendi, ona vermiş olduğu görevler ile okula ve eğitime karşı olumlu tutum pekiştirmesine çalışmıştır. Nitekim yazısının güzel olmasından dolayı normal şartlarda idari bir görev olan okul demirbaş kaydının tutulmasını Köymen'e tevcih etmiştir. Onun yine Köymen'e "Altay" ismini vermesi ona olan alâkasını göstermesi açısından son derece önemlidir[17].

2.2. Orta Öğrenimi

İlkokulu başarı ile tamamladıktan sonra öğretmeni Satılmış Efendi'nin de desteğini alarak, öğrenimini bir üst kademede devam ettirebilmek için bugün Ankara'da Yüksek İhtisas hastanesinin bulunduğu yerde olan Taş Mektep'de yatılı okul sınavlarına girdi[18]. Ancak başarılı bir öğrenci olmasına rağmen farklı nedenlerle bu sınavlarda başarılı olamadı[19]. Köyüne geri dönmek zorunda kalan Köymen, öğretmeni Satılmış Efendi'nin vekil öğretmenlik teklifi ile anneannesinin -çok daha farklı bir alanda- ticaret hayatına atılması için sunmuş olduğu "Haymana'da açılacak bir dükkan" teklifini reddetti. Çünkü o asıl istikbalini görmüş olduğu eğitim hayatını kesintiye uğratacak herhangi bir farklı yönelim içerisinde olmak istemiyordu. Bu nedenle şartların zorluğundan yılmayan Köymen, öğrenimine devam edeceği Taş Mekteb'e yakın bir mevkiden (İbni Sina Hastanesi civarında) köhne perdesiz bir ev tutup, Kızılay'ın vermiş olduğu yemeklerle idame ederek, gündüzlü öğrenci statüsüyle öğrenimine devam etti. Ortaokulu okurken, Ankara'da yaşadıklarını kendisi de hissi bir şekilde anlat-

---

17 Uçak, a.g..m. s.789

18 Andezit taşından yapıldığı için "Taş Mektep" adıyla anılan Ankara Mekteb-i İdadisi bugün Yüksek İhtisas Hastanesinin bulunduğu Develik tepesinde 1889 yılında 2 katlı ve 12 derslikli olmak üzere açılmştır. Yıldız Yazıcıoğlu, "Taş Mektep'in 120. yılı", *Milliyet İnternet Pazar*, 25 Eylül 2006 Pazar

19 Okul birincilerinin bir üst öğrenime sınavsız geçiş hakları olduğu halde Köymen bu okula kayıt edilmemiştir. Gene ilkokul öğretmeni Satılmış Efendi'nin Köymen'in Taş Mektep'e alınmama nedeni ile ilgili olarak dönemin Ankara Milli Eğitim Müdürü Rahmi Bey'e sormuş olduğu soruya aldığı cevapta bu sınavı kazanamama nedenini açıklayıcı bir cevaptır. Bu cevapta "Bu fakir çocukları neden sınava sokuyorsunuz? Biz devlet hesabına alınacakların listesini önceden hazırlıyoruz". Bkz: Uçak, Prof. Dr. Köymen, s.790

maktadır: *"Samanpazarı'nda ağlaya ağlaya Çocuk Esirgeme Kurumu'na gidiyorum. O Kızılay'a gönderiyor, o Çocuk Esirgeme Kurumu'na... Taşmektep'te, üstü yamalı, şalvarlı beni tahtaya çıkarırlardı. Ortaokula devam ederken çok sıkıntıdaydım. Sami Nafiz Tansu idareci imiş. "Kızılay'ın öğle yemeğinden istifade edebilir miyim?" dedim, adam çıkıştı..."*[20] sözleriyle o dönemde yaşadığı sıkıntıları anlatmaktadır. Kendisinin yeterli görülmediği yatılı bölüme, yatılı öğrencilerin çoğundan daha başarılı bir şekilde Orta birinci sınıfı geçti. Ancak hayatındaki en önemli maddi ve manevi dayanağı olan anneannesinin ölümü, Köymen'in eğitim hayatının aksamasına neden olacaktır.[21]

2.3. Yüksek Öğrenimi

Ortaöğreniminden sonra lise tahsiline devam etmek maksadı ile Köymen, Gazi Eğitim Enstitüsü[22] 'İlköğretmen Okulu' kısmı için girmiş olduğu imtihanı kazanarak burada okumaya hak kazandı[23]. Eğitim hayatındaki başarılarını bu okulda da devam ettirdi.[24] Ancak Gazi Eğitim Enstitüsü'nün ilköğretmen kısmının kaldırılması nedeniyle kaydının alındığı Adana Öğretmen Okulu'nda tahsiline devam etmek zorunda kalmıştır.[25] Adana'dan sonra Köymen, ilköğretmenlik eğitimini İstanbul'da Haydarpaşa Öğretmen Okulu'nda 1935 yılında tamamlamıştır.[26]

Öğretmenliği hayatında son nihaî nokta olarak görmeyen Köymen, yüksek tahsile devam etme düşüncesi ile yeni açılmış olan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi giriş sınavlarına katıldıysa da başarılı olamadı. Daha

---

20 Avcı, age, s.69

21 Uçak, agm, gösterilen yer.

22 Ortaokul ve dengi okullara öğretmen yetiştirme amacıyla 1926 yılında Konya'da "Orta Muallim Mektebi" adıyla kurulan bu okul 1927 yılında Ankara'ya taşınmış ve çeşitli kurumsal değişikliklerden sonra adı yaygın kullanılan haliyle "Gazi Eğitim Enstitüsü" halini almıştır. Faik Reşit Unat, "Gazi Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü", *Aylık Ansiklopedi*, c.II, s. 17

23 Erciyes Üniversitesi Kadir Has Merkez Kütübhanesi "Mehmet Altay Köymen Kitaplığı" bölümünde arşivlenmemiş halde bulunan belgeler içerisinde hocanın öğrencilik yıllarına ait defterler bulunmaktadır. Ekim 1932 yılına ait "Edebiyat Vaziferli" ismindeki bir defterinde öğrenci numarası 613 olarak kaydedilmiştir.

24 Gazi Eğitim Enstitüsündeki öğrencilik yıllarında Köymen, burada verilen konferanslara Mustafa Kemal Atatürk'ün de gelmesi nedeniyle kendilerinin de katıldıklarından bahsetmektedir. Avcı, a.g.e. s.70

25 Bu dönemle ilgili olarak hatıralarında Köymen, Hocalarının kendisine köyden neden geldiğini; neden köyde kalmadığını sorduklarını üzülerek anlatmaktadır. Bu nedenle şehirli hocaların köylü çocukların okumalarını istemediklerini düşünmektedir. Uçak, Haymana, s.169; Avcı, a.g.e., s.70

26 *Türk Ansiklopedisi*, "Mehmet Altay Köymen Maddesi", C.XXIII, Ankara 1976, s.403; 26 Eylül 1934 yılında bugün Marmara Üniversitesinin kullandığı tarihi binada açılmıştır. Okul açıldığı zaman bünyesinde "İstanbul Muallim Mektebi" ve "uygulama" bölümünü bulundurmaktadır. www.haydarpaşa.k12.tr

sonra Gazi Eğitim Fakültesinin Matematik Bölümü'nü kazanmışsa da bu bölüme devam etmemiştir.[27] İkinci kez başvurduğu DTCF giriş sınavını 1936 yılında kazanması ona asıl mesleğini gerçekleştirme yolunu aralayacaktır. Onun bu fakülteye girmesi Türk tarihçiliği ve ilim dünyası açısından çok müspet neticeler doğuracaktır[28].

DTCF'de "Yeni ve Son Zaman Tarihi Zümresi"nde lisans öğrenimine başlayan Köymen, maddî imkânsızlıklar nedeniyle ilk yıl yatılı okuyabilmenin mücadelesini vermek zorunda kalacaktır[29]. Fakülte öğrenimi sırasında Prof. Dr. Fuad Köprülü'nün derslerine ve son derece faydalı olan seminerlerine muntazam olarak devam etti[30]. Başarılı öğrenciliği ile fakülte öğreniminin ikinci yılında Fuat Köprülü'nün ilgilerine mazhar olan Köymen, gene onun teveccühü ile yatılı oldu. Yatılı olduktan sonra –yani üçüncü sınıftan itibaren- eline geçen fırsatı kaçırmayarak Yeniçağ Kürsüsü'nden Ortaçağ Kürsüsü'ne geçmiş ve Fuad Köprülü'nün esas öğrencisi olmuştur[31].

Yatılı okuduğu dönemde maddi kaygıları da arkasında bırakarak daha rahat çalışma fırsatı bulan Köymen, 1939 -1940 senesinin yaz sömestrinde yapılan sınavlar neticesinde pekiyi derecesi ile esas zümre Orta Zaman Tarihi, yardımcı zümreler Farsça ve Hint Tarihinden mezun olmaya hak kazandı. "194" numaralı diplomasında dönemin maarif vekili Hasan Ali Yücel'in imzası bulunmaktadır[32].

---

27 Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümünden ayrılışıyla ilgili olarak DTCF de Doç Dr. Şinasi Altundağ ile bir ödev sunumu münasebetiyle aralarında geçen konuşmada Köymen şunları ifade etmektedir: "Doç Dr. Şinasi Altundağ ... 'senden böyle bir konuşma beklemiyordum. Tarih meselelerini bir matematik problemi gibi çözüyorsun' diyerek takdirlerini belirtti. Ben de 'Efendim, ben aslında matematikçiyim. Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Matematik bölümünde yatılı öğrenci iken, beni yakından tanıyan arkadaşlarının ısrarları ile oradan yeni açılmış olan buraya (DTCF) geçtim' dedim." Mehmet Altay Köymen, "Selçuklularda Devlet: III. Tarihi ve Siyasi Bakımlardan" *Belleten*, LıC / 209, (Nisan 1990), s.404

28 Feda Şamil Arık, "Hocam Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen", *Türk Kültürü*, XXXIII (382), s.110

29 Talebe devam karnesinde öğrenci numarası 181 olarak geçmektedir. Bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Ek-4 (Talebe Devam Karnesi)

30 Fuad Köprülü'nün derslerine devamıyla ilgili olarak bir belge için bkz: Ek-4 (Fuad Köprülü'nün verdiği Orta Zaman Tarihi Dersine 1938-1939 kış ve yaz sömestirleri devam karnesi)

31 Mehmet Altay Köymen, "Prof. Dr. Osman Turan. Hayatı, Eserleri ve Fikirleri", Osman Turan, *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi*, c.I-II, İstanbul 1978, s.15

32 Köymen'in lisans diploması için bkz: Ek-6

ÖĞRENİM HAYATI

İlköğrenimi

Sınıfı	*Yıl*	*Okul*
?	1922-1924	Deveci Köy Kuran Kursu
III	1924-1925	Haymana Kazasında
IV	1925-1926	Ayaş Kazasında
V	1926-1927	Haymana Kazasında

Ortaöğrenimi

Sınıfı	*Yıl*	*Okul*
I – II – III	1927-1932	Ankara Taş Mektep

Lise Öğrenimi

Sınıfı	*Yıl*	*Okul*
I	1932-1933	Gazi Eğitim Enstitüsü
II	1933-1934	Adana Öğretmen Okulu
III	1934-1935	Haydarpaşa Öğretmen Okulu (Haydarpaşa Lisesi)

Yükseköğrenimi

Sınıfı	*Yıl*	*Okul*
I	1936-1937	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
II	1937-1938	
III	1938-1939	
IV	1939-1940	

Tablo – I

3. Mesleki Hayatı[33]

3.1. Öğretmenlik Hayatı

Taş Mektep yatılı okulunun sınavlarını kazanamaması üzerine öğretmeni Satılmış'Efendinin vekil öğretmenlik teklifi ile başlayan öğretmenlik hayatı aslında Köymen'in zorunlu olmayan durumlar dışında yapmadığı bir meslek olmuştur.

Gazi Eğitim Enstitüsünde ilköğretmen kısmında öğretmenlik ihtisasına başlayan Köymen, İstanbul Haydarpaşa Öğretmen Okulu'nda bu eğitimini tamamlamıştır[34]. 1935 yılında DTCF giriş sınavlarında başarılı olamayınca Haymana'ya dönerek Çalış Köyü'nde bir yıl öğretmenlik yapmış ve bu arada Eskişehir'de açılan 'Çavuş Öğretmen Yetiştirme Kursları'na' gönderilen 12 öğretmenden birisi olarak katılmıştır[35]. Öğretmenlik hayatına çok sıcak bakmamasından ötürü olsa gerektir ki Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Matematik bölümünü kazanmış olmasına rağmen bu bölüme devam etmemiştir.

Doktorasını tamamladıktan sonra fakültede asistanlık kadrosu bulunmadığı için iki yıl Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in de yönlendirmesi ile daha önce öğrenci olarak bulunduğu Gazi Eğitim Enstitüsü'nde (Gazi Terbiye Enstitüsü) Türk, İslam ve Bizans Tarihi derslerini okutarak öğretmenlik yaptı[36]. Ancak DTCF asistanlık sınavlarını kazanmasından sonra bu görevini bırakarak akademik hayatına başlayacaktır.

3.2. Akademik Hayatı

Dünyaca tanınmış ilim adamımız Fuat Köprülü'nün nezaretinde 'Orta Zamanlar Tarihi Doktora Sınıfı' talebesi olarak akademik hayatına adım atan Köymen, "Muhammed b. İbrahim'in Tarih-i Selçukiyan-i Kirman" adlı eseri üzerindeki çalışmasıyla 1943 yılında 'Edebiyat Doktoru' unvanını aldı[37]. Bu değerli ilim adamımızın doktora jürisi Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü, Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat, Prof. Dr. Necati Lugal,

---

33 Akademik Hayatıyla ilgili olarak bkz: Tablo - II

34 "o ara Gazi Eğitim Enstitüsü İlköğretmen Okulu kısmında bir imtihan açılmıştı. 32 kişiyle birlikte imtihana girdi. İki kişi kazandı. Biri Mehmet'ti ötekisi de geleceğin Profesörü Mustafa Akdağ idi." Uçak, a.g.m. s.790

35 Uçak, "Prof. Dr. Köymen", s.790

36 Bkz:-9 (Köymen'in kendisinin kaleme almış olduğu 'Hal Tercümesi')

37 Doktora imtihanı esnasında kendisi jüri huzurnda yardımcı dersler Fars ve Arap dilleri sınavına tabi tutulmuştur.Farsça metin olarak Cüveyni'nin üçüncü cildinden bir sayfa ile Arapça Kalkaşendi'nin eserinden bir sayfa okutulmuş ve 'Pek İyi' derecesi ile sınavı vermiştir. Bkz: Ek- 7 (3 VII 1943 tarihli doktora imtihan raporu)

Doç. Dr. Şinasi Altundağ gibi birbirinden çok değerli ilim adamlarından oluşmaktadır[38].

8.12.1944 tarihinde Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi asistanlık sınavını kazanarak Ortaçağ Tarihi Kürsüsünde asistan olarak göreve başlayıp üniversite bünyesinde göreve başladı[39]. Mehmet Altay Köymen 15.11.1948 tarihinde "Büyük Selçuklu Tarihi Çerçevesi İçinde Sancar'ın Meliklik Devri" konulu tezi ile 'eylemli doçentliğe' hak kazandı. Doçentlik tezi imtihan jürisinde bulunan Prof. Mükrimin Halil Yınanç, Prof. Akdes Nimet Kurat, Prof. G. Rohde ve Prof. Şinasi Altundağ tezle alakalı olarak hazırlamış oldukları raporlarında adayın metotlu bir şekilde çalışmış olduğunu açıklamışlar ve tezi teslim ettikten sonra bu sahadaki çalışmalarıyla, -Fakülte dergisinde neşrettiği 2 değerli makaleyi nazarı itibara alarak- sahasında bir hayli ilerlemiş olduğuna temas ederek doçentlik tezini kabul etmişlerdir[40].

Mehmet Altay Köymen, 03.04.1958 yılında Genel Türk Tarihi Kürsü'sünde 'Selçuklu Devri Tarihi Profesörlüğüne' yükseltilmiştir[41]. 1969-1982 yılları arasında bu kürsüde 13 yıl başkanlık görevini üstlenmiştir. Daha sonra 1982 yılında, yeni üniversite yasası gereğince kurulan Tarih Bölümü'nün ilk başkanlığına getirildi. Bu görevi sırasında büyük hizmetler vermiştir

Köymen, 13.07.1984 yılında yaş haddinden emekliye ayrılıncaya kadar DTCF'de Tarih Bölüm başkanlığı görevinin başında kaldı. Bu tarihten sonra akademik kariyerine sözleşmeli profesör ünvanıyla çeşitli üniversitelerde çalışarak devam etmiştir. 1988 yılına kadar DTCF fakültesinde ve bir müddet de Gazi Üniversitesi'nde sözleşmeli olarak İnkılap tarihi dersini okutan Köymen, Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde de Selçuklu ve Ortaçağ Türk İslâm Tarihi ve Genel Türk Tarihi derslerini verdi[42].

---

38 Doktora diploması için bkz: Ek-8; Bu dönemde DTCF'de çekilmiş bir resmi için bkz: Ek-17

39 Arık, "Köymen Hakk'a Yürüdü", s.23

40 Ek- 10 (Mehmet Altay Köymen'in Doçentlik Tezi Hakkında Rapor); Ek – 11 (DTCF dekanlığının Köymen'in Doçentlik sınavıyla ilgili resmi yazısı)

41 Bkz: Ek - 9

42 Feda Şamil Arık, "Ölümünün V. Yıldönümü Dolayısıyla: Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen, Hayatı ve Eserleri." *A.Ü.D.T.C.F. dergisi*, XX (31), s.96

AKADEMİK HAYATI

Doktora

Yıl	Doktora Tezi	Danışman
15.08.1943	Kirman Selçukluları Tarihi	Prof. Dr. M. Fuad Köprülü

Asistanlık

Yıl	Görev Yeri	Alanı
1945-1948	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi	Ortaçağ Tarihi

Doçentlik

Yıl	Doçentlik Tezi	Görevi
1948-1958	Sultan Sancar'ın Meliklik Devri	DTCF'nde Türk Tarihi ve Selçuklu Tarihi Dersleri Vermiştir.

Profesörlük

Yıl	Konu	Görevleri
1958- 1984 (yaş haddinden emekli oluşu)	Selçuklu Devri Tarihi (Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi II - İmparatorluk Devri)	1969-1982 – Genel Türk Tarihi Kürsüsü Başkanlığı
		1981 – DTCF Tarih Bölüm Başkanlığı

Tablo – II

3.3. Yurtdışı Görevleri[43]

Mehmet Altay Köymen sahasındaki yetki ve otoritesini, yalnız içeride değil, dışarıda da kabul ettirmiş ender Türk bilim adamlarındandır. O, yurtdışında da geniş ölçüde tanınmış ve takdir görmüştür. Eserleriyle olduğu kadar, orijinal tebliğleriyle de ilim dünyasında müspet akisler uyandırmıştır. Prof. P. Wittek, Prof. B. Lewis, Prof. A.K.S. Lambton, Prof. C.E. Bosworth gibi zamanının birçok meşhur Türkologları, şahsi dostları arasında bulunuyordu. Yabancı

[43] Yurtdışı görevleriyle ilgili olarak bkz: Tablo - III

meslektaşları ciddi bir Türk tarihçisi olarak gördükleri için, Türk tarihine ait herhangi bir meselede onu muhatap kabul ederek, gerektiğinde mektupla ona danışmaktan geri kalmazlardı[44].

Mehmet Altay Köymen çeşitli vesilelerle yurtdışı görevlerinde bulunmuştur. 1960 yılında Almanya'da Freiburg Üniversitesi "Orintalisches Seminar" kürsüsünde de araştırıcı profesör olarak çalışmış; 1965 'de İran, 1966'da İngiltere, 1969'da Suriye, 1970-71'de İran ve Pakistan'da bilimsel araştırmalar yapmış ve konferanslar vermiştir. 1975-76 yıllarında Hamburg Üniversitesi "Önasya Tarihi ve Kültürü Semineri"nde konuk profesör sıfatıyla İslâm, Türk Tarihi ve Türk Dili dersleri okutmuştur[45].

Almanya, Fransa ve iki yıla yakın kaldığı İngiltere'de (1951-1953) mesleki çalışmalarda bulundu. İngiltere'de "British Museum" ve Londra Üniversitesine bağlı "School of Oriental and African Studies" de mesleki çalışma ve incelemelerde bulunmuştur. Burada yapmış olduğu çalışmalarının takdir edilmesinin bir neticesi olarak, İngiliz Türkoloğu Prof. P. Wittek'in tavsiyesiyle kendi sahasında ders vermesi maksadı ile Amerika'nın dünyaca ünlü Colombia Üniversitesine davet edilmişse de bazı engeller nedeniyle gidememiştir[46].

---

44 Arık, 'Hocam Mehmet Altay Köymen', s.111

45 Feda Şamil Arık, "Mehmet Altay Köymen", *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, cilt 26, Diyanet Vakfı yay., Ankara 2002, s.285

46 Arık, "Hocam Mehmet Altay Köymen", aynı yer

YURTDIŞI GÖREVLERİ				
NO	YIL	ÜLKE	KURUM	ÇALIŞMA ALANI
1	1951-1953	İngiltere - Londra	British Museum School of Oriental and African Studies	Ortaçağ Türk ve İslam Tarihiyle Alakalı El Yazmalarını İncelenmesi
2	1959-1960	Batı Almanya	Freiburg Universitesi	Selçuklu Tarihi ve Ortaçağ Doğu Tarihi Semineri (Araştırıcı Profesör)
3	1965	İran	-	Araştırıcı Profesör - Konferanslar
4	1966	İngiltere	-	
5	1969	Suriye	-	
6	1970-1971	İran-Pakistan	-	
7	1975-1976	Batı Almanya	Hamburg Üniversitesi	Misafir Profesör Ön Asya Tarihi ve Kültürü Semineri (İslam, Türk Tarihi ve Türk Dili Derslerini Okutmuştur

Tablo - III

3.4. Katıldığı Kongreler ve Üyelikleri

Mehmet Altay Köymen yukarıda sıraladığımız akademik hayatıyla ilgili çalışmalarının yanında yerli ve yabancı pek çok bilimsel kurum ve kuruluşun üyeliklerine seçilmiştir[47]. Köymen'in özellikle Türk Tarih Kurumu bünyesindeki çalışmaları daha büyük önem arz etmektedir. TTK bünyesinde oluşturulmuş olan "Ortaçağ Bilim ve Uygulama Kolu Başkanlığı" na getirilen Köymen büyük hizmetler vermiştir. Buradaki çalışmaları esnasında hiçbir zaman boş durmaz, kurum başkanlığına yeni önerilerde bulunurdu. Yurtiçi ve yurtdışı kütüphanelerinden dokümanlar getirtiyor, uzmanları seferber ediyor, fotokopiler

47 *Türk Ansiklopedisi*, "Mehmet Altay Köymen Maddesi", s.403

aldırıyor, eski ve yeni kitap ve makalelerin daktilosu, tashihi, basımı gibi işlerle uğraşıyordu. Köymen'in TTK bünyesindeki hizmetleri arasında şunlar sıralanabilir:

- Selçukluların Anadolu'da yarattıkları görkemli medeniyeti gözler önüne sermek için var gücüyle çalışmıştır..

- Birçok plân ve projeye imzasını attı.

- Kurumun bilimsel altyapısının oluşması için uzmanlar alınmasında rolü oldu.

- Modern teknolojiden geri kalınmaması için bilgisayar teknolojisine geçilerek bu teknolojiden faydanılmasını geç de olsa sağlamıştır.

- Cambridge İran ve İslâm tarihi serisi gibi bir "Cambridge Türk Tarihi Serisi" yazdırılması için TTK başkanlığı nezdinde girişimlerde bulunmuştur.

- Saha ve köy araştırmalarının yapılmasını, genç bilim adamlarının teşviki için burs ve ödüller verilmesi;

- Neşredilmemiş olan Selçuklu devri kaynaklarının bir an önce tıpkı basımlarının yapılarak yayınlanması, kurum için akademik kadrolar tahsis edilmesi için çalışmıştır[48].

---

48 Arık, "Hocam Mehmet Altay Köymen", s.107

ÜYELİKLERİ [49]	
1	MESA (Milde East Studies Asossiation)
2	Türk Tarih Kurumu (Genel Türk Tarihi Bilim ve Araştırma Kolu Başkanlığı ve Üyeliği)[50]
3	Selçuklu Tarih ve Medeniyet Enstitüsü (Genel Sekreterliği)
4	Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı (Kültür Eserleri Kurulu Başkan Yardımcılığı)
5	Türk Ansiklopedisi'nde (tarih müşavirliği)
6	Kültür Bakanlığı'nda (Kültür Eserleri Kurulu Başkan Yardımcılığı)
7	1000 Temel Eser Kurulu Başkanlığı
8	DTCF "Tarih Araştırmaları Dergisi Müdürlüğü"
KATILDIĞI KONGRELER [51]	
1	Orientalistler
2	Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi
3	Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi
4	Türk Tarih Kurumu Kongreleri

Tablo - IV

4. Mehmet Altay Köymen'in Şahsiyeti, Kişisel Çalışma Özellikleri ve Vefatı

Köymen, Anadolu'nun ortasında küçük bir köyde dünyaya gelip, bir yetim olarak son derece ağır hayat şartları altında, sıkıntı ve yoksulluklar içerisinde anneannesinin himayesinde eğitim hayatına devam etmiştir. Büyük bir öğrenme ve çalışma azmine sahip olan Köymen, kendisinin de her zaman ifade ettiği gibi *"yaşamı boyunca önüne çıkan zorluklarla boğuşmak durumunda kaldı"*. Ama bu imkânsızlıklar ve zorluklar karşısında hiçbir zaman ümitsizliğe düşmedi ve yılgınlığa kapılmadı. Zekâ ve çalışkanlığı sayesinde bütün öğrenim hayatını

---

49 Arık, 'Hayatı ve Eserleri', s.96

50 Türk Tarih Kurumu üyeliğine seçilmesiyle alakalı *'üyelik beratı'* için bkz: Ek-5

51 Bu tebliğlerden yayınlananlar Köymen'in eserleriyle ilgili bölümde gösterilmiştir.

hep en önde, giderek daha da artan parlak başarılar ile tamamlamıştır. Hiçbir zaman aksatmadığı mesleki çalışmaları yanı sıra, fakültesinde ve fakülte dışında birçok bilimsel, idari ve akademik görevlerde bulundu. Yerli ve yabancı çeşitli kurum ve kuruluşların üyeliklerine seçildi. Her yerde fedakârane hizmetler verdi; bütün görevlerini titizlikle, canla başla yerine getirdi. Köymen çalışmalarını ve bilimsel faaliyetlerini aralıksız ölümüne kadar sürdürmüş ve Türklüğe birbirinden değerli eserler armağan etmiştir.

Mehmet Altay Köymen'in öğrencisi ve asistanı olarak uzun zaman beraber çalışma şansını yakalamış olan Prof. Dr. Feda Şamil Arık onun kişiliğiyle, çalışma uslubuyla alakalı en değerli bilgileri onun arkasından kaleme aldığı makalelerinde dile getirmiştir. Bu makalelerinde Köymen'i şu şekilde anlatmaktadır: "Gerçek bir Türk aşığı olan Köymen, etrafında yaptığı sohbet ortamlarında *"tekrar dünyaya gelsem yine tarihçi olurdum"* diyerek mesleğine olan muhabbetini dile getirmiştir. Sert gibi görünen bir mizâcı olmasına rağmen son derece yumuşak, müşfik bir kişiliğe sahip bulunmaktadır. Kendi öğrencilerinin onda görmüş olduğu en önemli özellik, bıkıp usanmadan gerçekleştirdiği çalışma temposudur. İnsanî ihtiyaçları dışında hayatının neredeyse tamamını çalışmaya adamıştır. Son günlerinde dâhi sıhhati bozulmasına rağmen, aynı çalışma temposunu devam ettirmiş; hastanede de çalışma gayretinden hiçbir şey kaybetmemiştir. Ölümünden 15-20 gün önce kaldırıldığı hastanede bile eski projelerini ve bazı meseleleri takip etmiş, hatta son saatlerinde ve anlarında dâhi kurumu arayıp yetkililerle görüşerek kitap ve makalelerinin basımı ve diğer bazı işleri sormadan edememesi onun samimi çalışma temposunu göstermesi açısından son derece önemlidir."[52]

Gene bir diğer makalesinde F. Ş. Arık, Köymen ile ilgili şu düşüncelerini ifade etmektedir: "Sadece ilmî bakımdan değil, insani yönüyle de değerli bir şahsiyettir. İlkelerine bağlı, inandığı değerlerinden asla taviz vermeyen bir ilim adamıydı. Onu tam anlamıyla birçok insanın anladığı söylenemez. Hayatı boyunca memleketine faydalı olmaktan başka bir şey düşünmeyen cesur ve gözü pek bir karakter yapısına sahip oluşu, kendisini iyi tanımayanlarda belki de onun sert ve hırçın birisi olduğu kanısını uyandırmıştır. Halbuki onu yakından tanıyanların gayet iyi bildiği gibi, bu sert görünümünün altında tertemiz ve duygusal bir kişilik bulunmaktadır. İç dünyasına giden kapıyı aralayanlar, bambaşka bir insanla karşılaşırlar. Kendisi mukaddes değerlerine bağlı inançlı bir kişi olarak yaşadı. Özel hayatında yumuşak başlı, alçak gönüllü, mağrur,

---

52 Arık, "Hocam Mehmet Altay Köymen", s. 382

ciddi ve disiplinli idi. Mesleki hayatında ise işbirliğine ve yeniliklere daima açıktı. Kendisinden yaş ve rütbece küçük olan öğrenci ve meslektaşlarıyla diyalog kurmaya ve onların fikirlerini almaya önem verirdi. Sevdiği, bağlandığı insanlara yönelik maddî ve manevî desteğini hiçbir zaman esirgemedi. Elbette onu sıkıştırılmış bu satırlar arasında her yönü ile anlatabilmek mümkün kabilde değildir."[53].

Gerçek bir Türk milliyetçisi ve aşığı olan Köymen, ülke ve memleket meselelerine hiçbir zaman kayıtsız kalmamıştır. Çeşitli dergilere halkı aydınlatmak, devlet yöneticilerini, siyaset adamlarını uyarmak ve yol göstermek için yazılar, mektuplar ve raporlar kaleme alarak ilgili yerlere samimi bir şekilde sorunların çözümüne faydası olacağına inanarak göndermiştir.

Çok aktif bir siyasi hayatı olmamakla beraber siyasetin tamamen dışında da kalamayan Köymen, kısa bir süre de olsa politika deneyiminde de bulunmuştur. Siyasi konuların daha ziyade tarihi temelleriyle ilgilenerek ortaya koymaya çalışırdı[54]. Osman Bölükbaşı'nın genel başkanlığını yaptığı Millet Partisi Genel İdare Kurulu Üyeliği ve 1963 Mahalli idare seçimlerinde bu partinin Ankara Belediye başkan adayı olmuştur[55]. Köymen'in bir diğer siyasi teşebbüsü 1977 yılında Senato üyeliğine adaylığıyla ilgilidir. Cumhurbaşkanlığına yazmış olduğu bir yazıda Köymen, "Türk tarihinin ışığında memleketime siyaset alanında hizmet etmek istiyorum" diyerek dönemin Cumhurbaşkanından kendisini kontenjan senatörlüğüne seçmesini istemektedir[56].

İlim alemi için çok değerli hizmetleri bulunan Köymen emekliliğe ayrıldıktan 9,5 yıl sonra yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak tedavi gördüğü Hacettepe Hastanesi'nde 78 yaşında iken vefat etmiştir. Vefatına kadar olan süreçte, yaşının ilerlemesine bağlı olarak ortaya çıkan birtakım rahatsızlıkları bulunmasına rağmen bunların üstesinden gelebilmesini bilmiştir[57]. Ancak, güçlü bir bünyeye ve ruhsal yapıya sahip olmasına rağmen çile ve mücadele ile geçen uzun bir ömür ile artık yorgun düşen vücudu son geçirdiği rahatsızlığı daha fazla kaldıramayarak 9 Aralık 1993 Perşembe günü vefat etmiştir. Ölümüne

---

53 Arık, "Köymen Hakka Yürüdü", s.24-25

54 Salim Koca, mülakat, 15.07.2009

55 Uçak, a.g.m. s.792

56 Cumhurbaşkanlığı makamına senatörlük için yazdığı dilekçe için bkz: Ek-13 (17.10.1977)

57 Nitekim kronik astım, dolaşım bozukluğu ve kalp yetmezliği gibi rahatsızlıkları geçirmiştir. Ancak vefatı bu rahatsızlıklarından farklı olarak, *pankreas kanseri* nedeniyle olacaktır.

mütakip 13 Aralık 1993 tarihinde de Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir[58].

Uzun bir hayatı dolu dolu ancak sade ve ölçülü bir şekilde yaşayarak çok şeyler sığdırmış, bir ferdi olmakla gurur duyduğu; yüceliğine ve kutsallığına inandığı Türk Milleti'nin tarihinin ve kültürünün ortaya konmasında çok değerli çalışmalar yapmıştır. Onun ilim âleminden ayrılması, arkasında yeri kolay kolay doldurulamayacak büyük bir boşluk oluşturmuştur.

5. Köymen Kitaplığı

Köymen, araştırmacılığın arkasındaki en önemli dayanaklardan birisi olan "kaynak teminine" fazlasıyla ehemmiyet vermektedir. Maddi imkanlarının en kısıtlı olduğu dönemlerde dahi tarih ilmiyle alakalı olan çalışmaları temin ederek kendi şahsi kütüphanesine katılması hususunda fedakarlıklarda bulunurdu. Kitaba vermiş olduğu paraya hiçbir zaman için acımamış ve boşa giden bir para olarak da görmemiştir[59].

İşte bu ehemmiyetle oluşturmuş olduğu kütüphanesi de dillere destan bir genişliktedir. Ölümünden sonra Altınay Sernili başkanlığı döneminde Milli Kütüphane uzmanları tarafından incelenen Köymen'in Kitaplığı'ndaki kitaplar üç liste halinde toplanarak tasnif edilmiştir. Oluşturulan üç listede toplam 3273 adet eser bulunmaktadır[60]. Bu listelere göre[61];

1-) Latin Harfli Türkçe Eserler – (1700 adet)

- 134 adet müzayede parçası
- 27 adet koleksiyon parçası
- Diğer Türkçe kitapların 300 adedi Milli Kütüphane arşivinde dahi olma yan kıymetli eserlerdir.

2-) Arap Harfli Kitaplar – (605 adet)

- Çoğunluğu 20. yüzyılın ilk çeyreğine ait
- 43 eser müzayede parçası
- Farsça eserlerin bir ihtisas koleksiyonu

---

58 Arık, "Köymen Hakk'a Yürüdü", s.22

59 Mehmet Ali Hacıgökmen, Mülakat

60 Bu oluşturulan listelere 150-200 kadar batı dillerindeki eser, taş baskı kitaplar ve bazı eski eserlerin mikrofilimleri dahil edilmemiştir.

61 Köymen ailesinin kitaplıkta yaptırmış oldukları inceletmelere göre oluşan liste

Bu koleksiyonda bulunan Farsça eserlere bugün İran'da dahi kolay elde edilemez olduğu; Türkçe eserler ile az miktardaki Arapça eserlerinde kolay bulunamaz olduğu uzmanlar tarafından ifade edilmiştir.[62]

3-) Batı Dillerinde Yazılmış Kitaplar

- Çoğunluğu İngilizce olmak üzere Almanca ve Fransızca kitaplar (20. yy'ın ilk yarısına ait)

Köymen'in bu geniş kitap koleksiyonun büyük bir bölümü, ölümünden sonra eşi Sabiha Köymen tarafından Kayseri Erciyes Üniversitesi Kadir Has Merkez Kütüphanesi'ne (tarih ve özellikle Selçuklu tarihini kapsayan 2300 adet) bağışlanmıştır. Bağışlanan kitaplarla beraber 8 kutu mikrofilm , çeşitli dergiler ve belki daha da önemlisi Köymen'in kişisel çalışma fişleri ve eşyaları Kütüphaneye bağışlanmıştır[63]. Oluşturulan Köymen Kitaplığında hocanın kendi el yazısından çıkma, yayınlanmış olan eserlerinin ilk çarşaf nüshalarını inceleyebilmek mümkündür[64].

Köymen ailesi yapılan bu bağışla kitapların sonsuza dek yaşayarak muhafaza edilmesini ve Köymen'in kitaplığından araştırmacıların daha iyi bir şekilde istifade edebilmesi sağlamışlardır[65]. ©

Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen'in Eserleri [66]

1.– Basılmış Eserler

1.1. – Kitaplar

1954

1. **"Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, İkinci İmparatorluk Devri"**, C. II., T.T.K. Yay., Ankara 1954 [1984 – 1991 (C. V olarak) (TTK yay.). Profesörlük Takdim Tezi].

---

62 Kitaplarla ilgili bu yorumlar İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Hidayet Nuhoğlu tarafından yapılmıştır. (Kendisi İstanbul Üniversitesi'nden emekli olmuştur.)

63 "Köymen Kitaplığı", *Erciyes Üniversitesi Haber Bülteni*, Sayı 45, 2007 / 2, Kayseri 2007, s.118-120;

64 Koleksiyonun büyük bölümünün katalog ve tasnifi yapılarak okuyucuların kullanımına sunulmuştur. Koleksiyona ait kitap bilgilerine internet ortamında erişebilmek de mümkündür. (*www.erciyes.edu.tr*)

65 Ayşe, Tamer Arpacı, Mülakat, (23.07.2009)

66 Köymen'in eserlerinin derlenmesinde şu makalelerden istifade edilmiştir: Arık, Hayatı ve Eserleri., 93-116; Mehmet Ali Hacıgökmen, "Selçuklu Tarihçisi Mehmet Altay Köymen'in Vefatının Birinci Yıl Dönümü Münasebetiyle", *Türk Kültürü*, XXXIII (381); s.50-53

1962

2. **"Selçuklu Devri Türk Tarihi"**, Ankara 1962 (Ay Yıldız Matbaası) [1982 (A.Ü. Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Yayını) – 1989-1993 (Türk Tarih Kurumu Yayını).

1972

3. **"Alparslan ve Zamanı"**, [c.I.] İstanbul 1972 (Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Yayını) (Ankara 1983, A.Ü. Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Yayını., İstanbul 1995, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını).

1976

4. **"Tuğrul Bey ve Zamanı"**, İstanbul 1976 (Kültür Bakanlığı Yayını) (Ankara 1986: Dipnotları çıkarılmış ve "Tuğrul Bey" adıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını).

1979

5. **"Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, C. I. Kuruluş Devri"** Ankara 1979 (Selçuklu Tarih ve Medeniyet Enstitüsü Yayını) – 1989 (Türk Tarih Kurumu Yayını)

1983

7. **"Alparslan ve Zamanı"**,C. II. Ankara 1983 (A.Ü.Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayını).

1989

8. **"Lise I. Tarih"**, (Adil Alpman-Salim Koca-İsmail Cansız ile birlikte, Yeni müfredata göre hazırlanan kaynak kitabı), İstanbul 1989 (Ülke Yayın Haber Tic. Ltd. Şti. Yayını).

9. **"Lise II. Tarih"**, (Mehmet Ali Ünal ile birlikte, yeni müfredata göre hazırlanan kaynak kitabı), İstanbul 1989 (Ülke Yayın Haber Tic. Ltd. Şti. Yayını).

1990

10. **"Lise III. Tarih"**, (Baykal Özel-İbrahim Atnur ile birlikte, yeni müfredata göre hazırlanan kaynak kitabı), İstanbul 1990 (Ülke Yayın Haber Tic. Ltd. Şti. Yayını).

1991

11. **"Lise II. Tarih"**, (Salim Koca-Baykal Özel ile birlikte, yeni müfredata göre hazırlanan kaynak kitabı), İstanbul 1991 (Ülke Yayın Haber Tic. Ltd. Şti. Yayını).

1992

12. **"Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, C.III Alp Arslan ve Zamanı"**, Ankara 1992 (Türk Tarih Kurumu Yayını).

1995

13. **"Tarih I"**, (Adil Alpman-Mehmet Özgedik – Ali Güler – Suat Akgül ile birlikte, ders geçme ve kredi sistemine göre hazırlanan lise ders kitabı), İstanbul 1995 (Ülke Yayın Haber Tic. Ltd. Şti. Yayını).

1996

14. **"Tarih II"**, (Mehmet Öz-Mehmet Özgedik-Suat Akgül-Metin Anahtarcıoğlu ile birlikte, ders geçme ve kredi sistemine göre hazırlanan lise ders kitabı), İstanbul 1996 (Ülke Yayın Haber Tic. Ltd. Şti. Yayını).

1.2. - Makaleleri

1943

1. "Kirman Selçukluları Tarihi", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, II/I (1943), 127-134 (Basılmamış Doktora tezinin kısa özeti)

1947

2. "Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nda Oğuz İsyanı (1153)", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, V/2 (1947), 159-173 (Almanca çevirisi: "Der Oğuzen-Aufstand", aynı dergi, 175-186).

3. "Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nda Oğuz İstilası", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, V/5 (1947), 563-620 (Almanca çevirisi: "Der Oğhusen – Einfall und Seine Bedeutung im Rahmen der Geschichte des Grossen Seldschukenreiches", aynı dergi, 621 – 660

1951

4 "Selçuklu Devri Kaynaklarına Dair Araştırmalar, I:Büyük Selçuklu İmparatorluğu Devrine Ait Münşeat Mecmuaları", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, VIII/4 (1951)'den ayrıbasım, 537-648.

1955

5. "Meskukata Göre Büyük Selçuklu İmparatoru Sancar'la Irak Selçuklu Devleti Hükümdarı Mahmud'un Vasallık Münasebetleri", **60. Doğum Yılı Münasebetiyle Zeki Velidi Togan'a Armağan** (Symbolac In Honorem Z.V. Togan), İstanbul 1955, 131-136 (Ayrıbasım, 1-6).

1956

6. "Üniversiteler Islahata Muhtaç mıdır?", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2321 (29 Ocak 1956)

7. "Aydınlarımız ve Vazifeleri", **Zafer Gazetesi,** sayı:2429 (18 Mayıs 1956)

8. "Aydınlarımız ve Vatanseverlik Telakkileri", (Günün Makalesi), **Zafer Gazetesi,** sayı: 2445 (3 Haziran 1956), 2,4.

9. "Üniversiteler nasıl Islah Edilebilir?", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2458 (17 Haziran 1956), (Önasya Mecmuası, II/22 (Haziran 1967), (4-5)

10. "Köyden Geliyorum", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2544 (15 Eylül 1956)

11. "Köyden Geliyorum", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2559 (30 Eylül 1956).

12. "Bir Fakültede Yapılan Açılış Merasimi", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2598 (15 Kasım 1956).

13. "İşte Muhtar Üniversitesi", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2601 (18 Kasım 1956).

14. "Hüseyin Cahid'e Cevap", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2608(25 Kasım 1956).

15. "Köymen'in Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanına Cevabı", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2609 (26 Kasım 1956).

1957

16. "Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun Kuruluşu, I. İslamiyete Girmeden Önce Selçuklular. I. Oğuzlar Devleti ve Mahiyeti", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, XV/I-3 (1957), 97-191.

17. "Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun Kuruluşu, II. Sultan Mahmud'un Ölümü ve Oğlu Mesud'un Tahta Geçmesiyle Değişen Şartlar ve Selçuklular", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, XV/4 (1957), 1-107.

1958

18. "Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun Kuruluşu, III. Sultan Mesud'un Selçuklular Üzerine Bizzat Yürümesi ve Galibiyeti", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, XVI/3-4 (1958), 1-66

1959

19. "Selçukluların Torunları Bu Vatanın Ebedi Sahipleridir", **Birlik Dergisi**, II/12 (Ekim 1959), 27-29

1961

20. "Anadolu'nun Fethi", **Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi**, I. (1961), 89-122

1964

21. "Var Olma Savaşı", (Baş Yazı), **Söz Milletin Gazetesi**, 1/5 (11 Nisan 1964), Cumartesi, 1

22. "Günün Modası: Sosyalizm", (Baş Yazı), **Söz Milletin Gazetesi**, 1/6 (9 Mayıs 1964), Cumartesi 1.

23. "Selçuklu Tarihinin Devirlere Taksimi Meselesine Dair", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, II/2-3 (1964), 1966, 83-89.

24. "Selçuklular'ın Kars İlini Fethinin Önemi", **Türk Kültürü Dergisi**, II/22 (Kars Armağanı, Ağustos 1964), 141-144

25. "Türk Milletinin Uğradığı Hayal Kırıklığı" (Baş Yazı), **Söz Milletin Gazetesi**, I/I (24 Eylül 1964), Perşembe 1,4.

1966

26. "Türk Meydan Muharebeleri ve Bunlar Arasında Malazgirt Meydan Muharebesinin Yeri", **Türk Kültürü Dergisi**, IV/46 (Ağustos 1966), (19-21), 851-853. [Aynı Dergi, XXI/232 (Ağustos 1982), (11-13), 599-601., sayı: 400 (Ağustos 1966),490-493]

27. "Türk Tarihinde Kültür Mücadelesi", **Türk Kültürü Dergisi**, IV/48 (Ekim 1966), (30-38), 1118-1126. [**Önasya Mecmuası**, II/18-19 (Şubat-Mart 1967), (4-6, 14)]

28. "Atatürk'ün Kültür Siyaseti", **Türk Kültürü Dergisi,** V/49 (Kasım 1966), 10-15 [**Öğretmenler Dergisi,** XIX/214, 7-10., **Önasya Mecmuası,**II/20 (Nisan 1967), 6-7,18., **Milli Kültür Dergisi,** II/6-7-8 (Kasım-Aralık 1980-Ocak 1981), 10-13]

29. "Alp Arslan Zamanı Selçuklu Saray Teşkilatı ve Hayatı" **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,** IV/6-7 (1966), 1968, I-100.

30. "Türk Göçleri ve Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun Kuruluşu", **Önasya Mecmuası,** II/16 (Aralık 1966), (11).

1967

31. "Hacettepe Üniversitesi Kuruluşu Münasebetiyle: Üniversite Meselesi", **Önasya Mecmuası.** II/23 (Temmuz 1967, (6)

32. "Alp Arslan Zamanı Selçuklu Askeri Teşkilatı", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,** V/8-9 (1967), 1970, I-74s

1968

33. "Düzende Bir Değişiklik Değil, Reformlar Yapılmalı", **Yeni İstanbul Gazetesi,** 2 Şubat 1968, 3.

34. "Yeni Türkiye'nin Doğuşu Hakkında Bazı Mülahazalar", **Türk Kültürü Dergisi,** VI/66 (Nisan 1968), (1-5), 337-341. (Almanca çevirisi: "Einige Bemerkungen Zur Geburt der Neuen Türkei", **Cultura Turcica,** 8-10 (1971-1973), 10-14).

35. "Milletler ve Akademiler", **Türk Kültürü Dergisi,** VI/67 (1968), (2-6), 402-406.

36. "Selçuklu Hükümdarı Togan Şah", **Necati Lugal Armağanı,** Ankara 1968, 397-401.

37. "Anadolu'nun Fethi ve Malazgirt Meydan Muharebesi", **Malazgirt Zaferi ve Alp Arslan,** İstanbul 1968 (1972), 67-142

1969

38. "Selçuklu Devri Kaynaklarına Dair Araştırmalar, II. Risale-i Senceriyye, I. Önsöz ve Farsça Metin", **A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,** I/3 (1969), 15-55.

1970

39. "Atatürk ve Türk Tarih Kurumu". **Ajans-Türk Dergisi,** VIII/89 (1 Haziran 1970), 7, 10.

1971

40. "Alp Arslan Zamanı Türk Evi", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi,** sayı: 3 (1971), I-14.

41. "Alp Arslan Zamanı Türk Beslenme Sistemi", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi,** sayı: 3 (1971), 15-50.

42. "Alp Arslan Zamanı Türk Giyim Kuşamı", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi,** sayı: 3 (1971) 51-90.

43. "Selçuklu Devri Şiirlerine Göre Türklerin Kültür Seviyesi", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi,** sayı: 3 (1971) 119-143.

44. "Selçuklu Devrinde Türk İran İşbirliği", **İran Şehinşahlığının 2500. Kuruluşu Yıldönümü Armağanı,** İstanbul 1971, 293-328.

45. "İslam Açısından Malazgirt Meydan Muharebesi", **Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi,** X/110-111 (Temmuz-Ağustos 1971), 217-223.

46. "Türk Ordusu ve Millet", **Türk Kültürü Dergisi,** IX/106 (Ağustos 1971), (4 - 6), 780-782.

47. "Üniversite Reformu", **Tercüman Gazetesi,** 7 Aralık 1971, Salı

1972

48. "12 Mart Muhtırasının Mana ve Mahiyeti Üzerine Bazı Düşünceler", **Türk Kültürü Dergisi,** X/118 (Ağustos 1972), (122-124), 1042-1044.

1974

49. "Yunan Meselesi, Gevşeklik, İhmal ve Taviz", **Tercüman Gazetesi,** 20 Mayıs 1974, Pazartesi, 2.

50. "Üniversitelere Giriş İmtihanları ve Düşündürdükleri", **Tercüman Gazetesi,** 1 Haziran 1974, Cumartesi, 2.

51. "Türk Ordusu ve Kıbrıs", **Tercüman Gazetesi,** 12 Ağustos 1974, 2.

52. "Kıbrıs Meydan Muharebesi'nin Mana ve Mahiyeti", **Tercüman Gazetesi,** 16 Ağustos 1974, 2.

53. "İçimizde Bulunan Bazı Gafiller", **Tercüman Gazetesi"**, 17 Ağustos 1974, 2.

54. "Prof. Dr. Osman Turan'a Reva Görülen Muamele", **Tercüman Gazetesi,** 30 Eylül 1974. [Bu makale, M.A.Köymen'in, Prof. Dr. O. Turan'ın **"Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi"**, c.I-II (İstanbul 1978) adlı kitabına "Önsöz" olarak yazdığı "Prof. Dr. Osman Turan, Hayatı, Eserleri ve Fikirleri"(11-13) adlı yazıda da aynen yayınlanmıştır. (23-25).

55. "Türk İçtimai Nizamı", **Tercüman Gazetesi,** 8 Ekim 1974, Salı, 2, 6.

1975

56. "Alp Arslan Zamanı Türk Toplum Hayatı", **Selçulu Araştırmaları Dergisi,** sayı: IV (1975), 1-73.

57. "Alp Arslan Zamanı Selçuklu Kültür Müesseselerli, I. Üniversiteler", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi,** sayı: IV (1975), 75-125.

58. "Alp Arslan Zamanı Selçuklu Dini Siyaseti", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi,** sayı: IV (1975), 127-155.

59. "Libya Cumhuriyeti", **Orta Doğu Gazetesi",** sayı: 2347 (13 Ocak 1975), Pazartesi.

60. "Değişmekte Olan Dünya ve Türkiye", **Orta Doğu Gazetesi,** (22 Ocak 1975), Çarşamba.

1977

61. "1976 Dünya Kadınlar Yılı Münasebetiyle Devlet Kurtaran Örnek Bir Türk Kadını: (Harezmli Hatuncan Hatun), **Milli Kültür Dergisi,** I/1 (Ocak 1977), 44-45.

62. "1973 Paris Orientalistler Kongeri'nde Doğu Almanya Halk Cumhuriyeti İlim Adamlarının Doğu'yu Görüşleri", **Milli Kültür Dergisi,** 1/2 (Şubat 1977), 70-71.

63. "Türklerin Anadolu'da Denize İlk Ulaşmaları ve Türk Dehasının Jeopolitikten Faydalanarak Medeniyet Kurmada Gösterdiği Üstünlük", **Milli Kültür Dergisi,** 1/3 (Mart 1977), 8-12.

64. "Türklerin Anadolu'da Denize İlk Ulaşmaları II.", **Milli Kültür Dergisi,** ¼ (Nisan 1977), 13-16.

65. "Selçuklu Veziri Nizamü'l-Mülk ve Tarihi Rolü", **Milli Kültür Dergisi,** 1/5 (Mayıs 1977), 9-16.

66. "Malazgirt Meydan Muharebesinde Rol Oynayan Unsurlar", **Milli Kültür Dergisi,** 1/8 (Ağustos 1977), 6-11.

67. "801. Yıldönümü Münasebetiyle Miryakefalon Meydan Muharebesi", **Milli Kültür Dergisi,** 1/9 (Eylül 1977), 26-30.

68. "Türk Kurtuluş Hareketinin İyi Bilinmeyen Bir Yanı: General Fuat Cebesoy'un Moskova Büyükelçiliği ve Kronstadt Denizcileri Ayaklanmasının Bastırılmasında Oynadığı Rol", **Milli Kültür Dergisi,** 1/10 (Ekim 1977), 8-19.

69. "Atarük'ü Anlamak", **Milli Kültür Dergisi,** 1/11 (Kasım 1977), 8-10.

1979

70. "Dış Siyasette Gerçekçilik Prensibi Dünya da ve Türkiye'de Ne Dereceye Kadar Uygulanıyor?", **Adalet Gazetesi,** 13 Kasım 1979, 2,7.

1980

71. "Türk Dili ve Milli Bütünlüğümüzdeki Yeri", **İlim Teknik Kültür Dergisi,** 1/1 (Haziran 1980), 6-8.

72. "Atatürk'ün Yeni Türkiye'yi Kurarken Dayandığı Temel Fikirler", **Milli Kültür Dergisi,** II/3-4-5 (Ağustos-Eylül-Ekim 1980), 6-8.

1981

73. "Yeni Üniversiteler Kanunu Münasebetiyle Bazı Düşünceler", **Türk Kültürü Dergisi,** XIX/219 (Mart –Nisan 1981), (36-39), 254-257.

74. "Alp Arslan Zamanı Selçuklu Hükümet Teşkilatı", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi,** sayı: V-VI (1981)'den ayrı basım, 1-115.

75. "Alp Arslan Zamanı Ziraati ve Hayvancılığı", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi,** sayı: V-VI (1981)'den ayrı basım, 117-148.

1983

76. "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihine Giriş ve Metodoloji", (1983 Yılı A.Ü. Hukuk ve Eczacılık Fakülteleri "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi" Ders Notları) **Türk Kültürü Dergisi,** XXI/242 (Haziran 1983), (61-70), 393-402.

77. "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Nasıl Ele Alınmalıdır?", (1983 Yılı A.Ü. Hukuk ve Eczacılık Fakülteleri "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi" Ders Notlarının Genişletilmiş Şekli), **Milli Kültür Dergisi,** 4/3 (Aralık 1983), 2-9.

1985

78. "Son Irak Selçuklu Hükümdarı II. Tuğrul ve Zamanı", **Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, A.Z. Togan Özel Sayısı,** Fasikül: I, sayı:13 (Erzurum 1985), 215-234 (Bu makalenin özeti için bkz: M.A. Köymen, "Tuğrul II" maddesi, **İslam Ansiklopedisi,** XII/2, İstanbul 1975, 19-25., **Türk Ansiklopedisi,** XXXI, Ankara 1982, 460-466.

1987

79. "Kırk Yılını Dolduran Çok Partili Demokrasi Devrinde Liderler, I", **Forum Dergisi,** sayı: 177 (15 Ocak 1987), 42-47.

1988

80. "Türk Tarihi'nin Işığında Türkiye", **Türkiye Gazetesi,** 10 Mayıs 1988.

81. "Selçuklu Hükümdarı Büyük Alaeddin Keykubad ve Anadolu Savunması", **Belleten,** LII/205 (1988), 1539-1545.

1989

82. "Anadolu'nun Türk Yurdu Olmasında Selçuklular'ın Rolü", **Milli Kültür Dergisi,** sayı: 65 (Haziran 1989), 28-35.

83. "Atatürk'ün Büyüklüğü", **Atatürk Haftası Armağanı,** Atatürk Dizisi, sayı: 22 (10 Kasım 1989), 19-32 (Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayını).

1990

84. "Malazgirt Meydan Muharebesi'nin 919. Yıldönümü", **Milli Kültür Dergisi,** 75 (Ağustos 1990), 2-5.

1991

85. "Türk Milletini Yeterince Tanıyor muyuz?", **Yeni Forum Dergisi,** XII/260 (Ocak 1991), 39-42.

86. "Türk Tarihinde Araştırma Metodu", **Milli Kültür Dergisi,** 81 (Şubat 1991), 12-22.

1992

87. "Türkiye Selçuklu Devrinde Ekonomik Hayat", **Türk Dünyası Tarih Dergisi,** XI/65 (1992), 16-27.

88. "Selçuklu Devri Hukuku", **Türk Dünyası Tarih Dergisi,** sayı: 66 (Haziran 1992), 11-18.

89. "Yeni Bir Dünya Kuruluyor", **Türk Yurdu Dergisi,** XII/62 (Ekim 1992), 9-15.

1993

90. "Türkiye Selçukluları Tarihine Dair Yeni Bir Kaynak: El- Veledü'ş-Şefik", **Belgeler** (Türk Tarih Kurumu, Türk Tarih Belgeleri Dergisi), XV/19 (1993), 1-22.

100. "Süleyman Şah ve Anadolu Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu", **Belleten,** LVII/2218 (Nisan 1993), 71-79.

1.3 - Tebliğler

1962

1. "Neue Arbeiten in der Türkei Zur Geschichte Der Seldschuken", **XV. Uluslar arası Orientalistler Kongresi** (30 Temmuz- 3 Ağustos 1961, Göttingen /Almanya), **Zeitschrift der Deutschen Morgenlandischen Gesellschaft,** c XI/2 (1962), 419-421.

1973

2. "Some Considerations About the Social Life of Turks During the Saljuqid Period", **XXIX. Uluslar arası Orientalistler Kongresi** (16-22 Temmuz 1973, Paris/Fransa), **Tebliğler Özetleri** , Paris 1973.

1976

3. "Selçuklu Devri Kaynakları Olarak Vakfiyeler", I.Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Kongresi (24-26 Eylül 1974, Napoli / İtalya), **Studı Preottomani e Ottomani. Atti del Convegno di Napoli (24-26 Settembre 1974),** Estratto, Istituto Universitario Orientale, Napoli 1976, 153-163.

4. "Selçuklu Devrinin Özellikleri", Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü'nün Cumhuriyet'in 50. Yıldönümü Dolayısıyla Düzenlediği Seminer (23-25 Eylül 1973, Konya), **Atsız Armağanı,** İstanbul 1976, 355-369.

1979

5. "Selçuklular'ın Kendilerine Mahsus İktisadi Siyasetleri Var mıydı?", II. Milli Türkoloji Kongresi (1978, İstanbul), **Milli Kültür Dergisi,** I 7 12 (Aralık 1979), 65-67.

1982

6. "Selçuklular Zamanı Beslenme Sistemi", Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi'nin Düzenlediği Türk Mutfağı Sempozyumu (31 Ekim – 1 Kasım 1981), Ankara Bildirileri, Ankara 1982, 35-45.

1986

7. "Türkiye Selçukluları Devleti'nin Ekonomik Politikası", III. Uluslar arası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi (24 Ağustos 1983, Princeton Üniversitesi / Amerika), **Belleten,** L / 198 (Aralık 1986), 613-620.

1987

8. "Büyük Selçuklu İmparatorluğu (1040-1157)", Ankara Üniversitesi'nin Düzenlediği **Tarihte Türk Devletleri Sempozyomu (20-22 Mayıs 1985, Ankara) Bildirileri,** I. Ankara, 1987, 359-365.

9. "Türkiye Selçukluları Devleti (1075-1308)", **Tarihte Türk Devletleri,** I, 377-384

10. "Irak Selçukluları Devleti (1118-1194)", **Tarihte Türk Devletleri,** I, 415-421.

1988

11. "Selçuklu Ordusu", **X. Türk Tarih Kongresi (22-26 Eylül 1986, Ankara), Bildirileri,** Ankara 1991'den Ayrıbasım, 1959-1068 **(Belleten,** LII / 202, Nisan 1988, 91-99).

1.4 - Konferanslar

1972

1. "The Importance of Malazgirt Victory With Special Reference to Iran and Turkey", R.C.D. (Regional Cooperation for Development), **Journal of Regional Cultural Institude** (İran, Pakistan – Turkey), V/ I (1972), 5-12 (Malazgirt Zaferi'nin 900. Yıldönümü Kutlamaları Dolayısıyla Ağustos 1971'de Tahran / İran 'da Verilen Konferans).

1976

2. "Türkler ve Demokrasi", **A.Ü. DTCF. 50. Yıl Konferansları,** Ankara 1976, 151-1159 (Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Dolayısıyla 1973'de Ankara DTCF'de Verilen Konferans), (**Milli Kültür Dergisi,** I / 6 Haziran 1977, 11-15)

1986

3. "Selçuklular ve Anadolu'nun Türkleşmesi Meselesi", **S.Ü. Selçuklu Araştırmaları Merkezi, Selçuk Dergisi,** Sayı: 1 (Aralık 1986), 21-35 (31 Ocak 1986'da Ankara Türk Tarih Kurumu'nda Verilen Konferans).

1988

4. "Selçuklular'da Devlet", **Belleten,** LI /201, (Aralık 1987), 1988, 1359-1373 (30 Ocak1987'de Ankara Türk Tarih Kurumu'nda Verilen Konferans)

1990

5. "Selçuklular'da Devlet, III. Tarihi ve Siyasi Bakımlardan", **Belleten,** LıC / 209, (Nisan 1990), 403-415 (6 Ocak 1989'da Ankara Türk Tarih Kurumu'nda Verilen Konferans).

1993

6. "Atatürk Türkiye'si ve Dünya", **Belleten,** LVII / 219, (Ağustos 1993), 619-632 (1 Kasım 1992'de Ankara Türk Tarih Kurumu'nda Verilen Konferans)

1.5 - Konuşmalar

1983

1. "Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1. Milli Kültür Şurası (23 – 27 Ekim 1982) Genel Kurul Görüşmeleri, Ankara 1983, 19 (Tarih Komisyonu Raporu Görüşülmesinde Yapılan Konuşma)

1989

2. "Malazgirt Meydan Muharebesi'nin Diğer Meydan Muharebeleri Arasındaki Yeri ve Önemi", **Belleten,** LIII / 206 (Nisan 1989), 375-379 (Malazgirt Meydan Muharebesi'nin 918. Yıldönümü Dolayısıyla 26 Ağustos 1988'de TRT I. Kanal'da Yapılan Konuşma).

1995

3. "Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'in Kişiliği, Eserleri ve Fikirleri", A.Yuvalı- M.B. Aşan, **"Prof. Dr. Bahaeddin Ögel"**, İstanbul 1995 (Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını), 54-61 [Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nün Düzenlediği "Ölümünün I. Yıldönümünde Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'i Anma Paneli (10 Mart 1990, Elazığ'da Yapılan Konuşma]

1.6 - Kaynak Yayınları

1949

1. "Mehmed Neşri, **Kitab-ı Cihan-nüma. Neşri Tarihi"**, c. I Metin ve Transkripsiyon (Hazırlayanlar: Faik Reşit Unat – M. A. Köymen) Ankara, 1949 (19872-19953) (Türk Tarih Kurumu Yayını).

1957

2. "Mehmed Neşri, **Kitab-ı Cihan-nüma. Neşri Tarihi"**, c.II Metin ve Transkripsiyon (Hazırlayanlar Faik Reşit Unat - M. A. Köymen) Ankara, 1957 (19872-199953) (Türk Tarih Kurumu Yayını).

1976

3. "Nizamü'l-Mülk (Ebu Ali Hasan Tusi), **Siyerü'l Müluk veya Siyasetname"**, c.I. Farsça Metin Önsöz ve Girişle Birlikte Neşreden: Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen), Ankara 1976 (A. Ü. Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Yayını)

1.7 - Çeviriler

1942

1. "Walter Hinz, Timuriler Tarihi Hakkında Menba Tetkiki", (Çev. M.A. Köymen), **Belleten,** VI /21-22 (1942, 85-120.

2. "Karl Jahn, İran'da Kağıt Para", (Çev. M. A. Köymen), **Belleten,** VI / 23-24 (1942), 269-309.

1943

3. "Wiljelm Barthold, Safariler Tarihi Hakkında", (Çev. M.A. Köymen), **Belleten,** VI /26 (1943), 319-340.

1982

4. "Nizamü'l-Mülk, **Siyasetname**", (Çev. M. A. Köymen), Ankara 1982 (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını., İstanbul 19902: Kültür Bakanlığı Yayını., Ankara 1993: Türk Tarih Kurumu Yayını (Baskıda).

1983

5. "Mehmed Neşri, **Neşri Tarihi,** c.I (Çev. M.A.Köymen), Ankara 1983 (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını).

1984

6. "Mehmed Neşri, **Neşri Tarihi,** c.II (Çev. M.A. Köymen), Ankara 1984 (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını).

1.8. – Tanıtma – Tenkit – Tahliller

1949

1. "Yayınlar Arasında: Journal Asiatique, CCXXXIV (1943- 1945)", **A.Ü. Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dergisi,** VII / 2 (1949), 503-506 [Prof. Dr. Claude Cahen'in "La Tuğra Seljukide" (**Journal Asiatique,** tome: CCXXXIV / 1943-45, 167-172) adlı Makalesi Hakkında].

1953

2. "Selçuklu Devri Türk Araştırmaları, I: Büyük Selçuklu İmparatoru Melikşah Devrine Dair Bir Eser Münasebetiyle", **Belleten,** XVII / 68 (Ekim 1953), 557-604 [Doç. Dr. İbrahim Kafesoğlu'nun **"Sultan Melikşah Devrinde Büyük Selçuklu İmparatorluğu"** (İstanbul 1953) adlı Kitabı (Doktora Tezi) Hakkında]

1954

4. "Umumi Türk Tarihi Araştırmaları, I. 'Göktürk Kağanlığı' adlı Bir Yazı Münasebetiyle Bazı Mülahazalar", **A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi.** III / 34 (1954), 103-118 [Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat'ın "Göktürk Kağanlığı Siyasi Tarihi'nin Anahatları (M.S. 552-745) – "İlk Türk Devleti" Kuruluşunun 1400. Yıldönümü Münasebetiyle (**A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,** X / I-2, 1952, I /-56) adlı makalesi Hakkında]

1964

4. "Selçuklu Devri Türk Araştırmaları, II: Selçuklu Devri Devlet Teşkilatına Dair Yazılmış Bir Eser Münasebetiyle", **A.Ü.Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dergisi,** II /2-3 (1964), 1966, 303-380 [Dr. Heribert Horst'un **"Die Staatsverwaltung der Grosselguqen und Horazmşahs (1038-1251). Eine Untersuchung nach Urkundenformularen der Zit"** (Wiesbaden 1964) Adlı Kitabı (Doktora Tezi) Hakkında].

1972

5. "Osman Turan, **Selçuklular Zamanında Türkiye. Siyasi Tarih. Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye (1071-1318),** Turan Neşriyat Yurdu, İstanbul 1971", **Bibliyografya. Kitap Haberleri Bülteni** (Turhan Kitabevi, Ankara) I/4 (1972), 205-212.

1973

6. "Mevlana, **Tercüman Gazetesi** 6 Mart 1973, Salı [Mehmet Önder'in **"Mevlana (Hayatı-Eserleri)"** (Baskı Yeri ve Tarihi Yok. Ankara 1969?; Tercüman 1001 Temel Eser No. 7) Adlı Kitabı Hakkında Not: Bu Yazı. Tercüman Gazetesi'nin Düzenlediği Tenkid Yarışmasında Birincilik Kazanmıştır]

1977

7. **"Türk Dünyası El Kitabı,** Ankara 1976", **Milli Kültür Dergisi,** I/7**(Temmuz 1977),** 77-80 (Bir İlmi Heyet'çe Hazırlanıp, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün Yayınladığı Üç Ciltlik Mezkur Eser Hakkında).

1.9. – Ansiklopedi Maddeleri

1966

1. "Sencer", **İslam Ansiklopedisi,** C.X, İstanbul 1966, 486-493.

1975

2. "Tuğrul I", **İslam Ansiklopedisi,** C.XII/2, İstanbul 1975, 14-19 (**Türk Ansiklopedisi,** c.XXXI, Ankara 1982, 457-460).
3. "Tuğrul II", **İslam Ansiklopedisi,** C.XII/2, İstanbul 1975, 19-25 (**Türk Ansiklopedisi**), c.XXXI, Ankara 1982, 446-477.
4. "Tuğrul Bey", **İslam Ansiklopedisi,** C.XII/2, İstanbul 1975, 25-41 (Türk Ansiklopedisi), C.XXXI, Ankara 1982, 466-477.

1983

5. "Osman Turan", **Türk Ansiklopedisi,** C.XXXII, Ankara 1983, s.2.

1.10. – Nekroloji ve Biyografiler

1966

1. "Prof. Dr. Mehmed Fuad Köprülü'nün Tarihe Dair İlk Yazıları", **Türk Kültürü Dergisi,** IV/47 (Köprülü Sayısı, Eylül 1966), (20-31), 948-959.

1967

2. "Büyük İlim ve Fikir Adamı: İsmail Hami Danişmend'in Ölümü ve Düşündürdükleri", **Önasya Mecmuası,** II/21 (Mayıs 1967), [6-7].

1973

3. "Ölümünün Yedinci Yılı Münasebetiyle Fuat Köprülü ve Muhit", **Türk Kültürü Dergisi,** XI/128 (Haziran 1973), (7-11), 607-611.

1975

4. "Ölümünün Sekizinci Yıldönümünde Ord. Prof. M. Fuat Köprülü", **Orta Doğu Gazetesi,** sayı: 2347 (6 Ocak 1975, Pazartesi), 2.

1978

5. "Prof. Dr. Osman Turan'ın Ardından", **Tercüman Gazetesi,** 2 Şubat 1978, Perşembe, 2.

6. "Prof. Dr. Osman Turan. Hayatı, Eserleri ve Fikirleri", Osman Turan, **Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi,** c.I-II, İstanbul 1978 (Nakışlar Yayınevi), 11-13 (Önsöz).

1981

7. "Prof. Mehmet Fuad Köprülü, I: Özel Hayatı ve Yetişmesi", **Milli Kültür Dergisi,** II/11 (Nisan 1981), 21-24.

8. "Prof. Mehmet Fuad Köprülü, II: İlmi Hayatı", **Milli Kültür Dergisi,** II/12 (Mayıs 1981), 13-16.

9. "Prof. Mehmet Fuad Köprülü, III: Fikir Hayatı", **Milli Kültür Dergisi,** III/1 (Haziran 1981), 15-18.

10. "Prof. Fuad Köprülü'nün Siyasi Hayatı", **Yeni Forum Dergisi,** II/48 (1 Eylül 1981), 13-14.

1984

11. "Vefatının 40. Gününde Kafesoğlu'nu 'Fatihalar'la Anıyoruz", **Tercüman Gazetesi,** 28 Eylül 1984, Cuma, 2. [Bu yazı, A. Donuk'un **"Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu"** (İstanbul 1989, Acar Yayınları) Adlı Eserinde de (s. 158-160) Yayınlanmıştır]

1989

12. "Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'in Ardındandan" **Türkiye Gazetesi,** 31 Mart 1989,

13. "Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'in Vefatı Münasebetiyle Bazı Düşünceler", **Türk Dünyası Tarih Dergisi,** sayı: 29 (Mayıs 1989), 61-62.

1.11 – Raporlar

1990

1. "Tarihin Işığında Anadolu Savunması (Dünü, Bugünü ve Yarını)", Ankara 1990 (Özel Yayın. Devlet, Siyaset ve İdare Adamalarına Sunulan 332 Sayfalık I. Rapor. Kısmi Yayınları: **Yeni Forum Dergisi,** II/252, Mayıs 1990, 64-73., **Türkiye Gazetesi,** yay. Ergun Göze, 3 Gün Süre ile, 1990).

1991

2. "Tarihin Işığında Orta Doğu (Dünü, Bugünü ve Yarını)", **Yeni Forum Dergisi,** XII/263, Nisan 1991, 45-52, (Başına 8 sayfalık bir "Sunuş" ilavesiyle Devlet, Siyaset ve İdare Adamlarına Sunulan II. Rapor).

1992

3. "Tarihin Işığında Dünya Türklüğü ve Türkiye (Dünü, Bugünü ve Yarını)", **Türk Yurdu Dergisi,** XII/58 (Haziran 1992), 15-25 (III. Rapor).

1.12. – Mektuplar

1956

1. "Üniversitedeki Çeşitli Klikler", **Zafer Gazetesi,** sayı: 2317 (25 Ocak 1956).

1970

2. "Türk Tarih Kongresine Başlarken Prof. Köymen'in Cumhurbaşkanı Sunay'a Mektubu", **Yeni Tanin Gazetesi,** 27 Eylül 1970.

1980

3. "Menderes'in CHP'den Çektikleri Yazı Serisi İle Bir Tartışma Konusu: Prof. Köymen DP Kurucularını Eleştirdi", **Son Havadis Gazetesi,** 24 Mart 1980, Pazartesi, 6. (Prof. Dr. M.A. Köymen'in , Tekin Erer'in aynı gazetede yayınlanan "Adnan Menderes'in CHP'den Çektikleri" yazı dizisi dolayısıyla mezkur yazara gönderdiği mektup.

1.13. – Mülakatlar

1. "918. Yıldönümünde Malazgirt Zaferi", Konusunda Prof. Dr. M.A.Köymen İle Yapılan Mülakat, **Bizim Ocak Dergisi,** sayı:53 (Ağustos 1988), 28-32.

1990

2. "Tarihten Günümüze Doğu Anadolu" konusunda "Ayın Konuğu" Prof. Dr. M.A. Köymen ile yapılan mülakat, **Bizim Ocak Dergisi,** sayı: 73 (Nisan 1990), 28-30.

2- Basılmamış Eserler

2.1. – Tezler

1943

1. "Muhammed b. İbrahim, **"Kirman Selçukluları Tarihi"** (Tarih-i Selçukiyan-ı Kirman / Histoire des Seljoucides du Kerman. Nşr. M. T. H. Loutsma, Leiden, Brill 1886) (Farsça'dan Türkçe'ye Çeviren, Notlar ve Açıklamalar: M.A. Köymen), Ankara 1943 [Doktora Tezi. Kısmi Yayını: **A.Ü.Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi.** II / I (1943), 127-134]

1948

2. **"Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi Çerçevesi İçinde Sancar'ın Meliklik Devri"**, Ankara 1948 (Doçentlik Tezi).

2.2. – Kitaplar

1993

1. **"Büyük Alaeddin Keykubad ve Zamanı"**, Ankara 1993 (Birkaç Ciltlik Telif Eser).
2. **"Türk Tarihi Araştırmaları"**, Ankara 1993 (Makalelerinden Seçmeler).
3. **"Türk Tarihinde Araştırma Metodu"**, [**Milli Kültür Dergisi**'nde (81, Şubat 1991, 12-22) Çıkan Aynı Adlı Makalesinin Genişletilerek Kitaplaştırılmış Şekli].

2.3. – Makaleler

1992

1. "Milli Devlet İlkesi Bakımından Atatürk'ün Büyüklüğü, II", Ankara 7 Mart 1992 (Daktilo Metin, 22 Sayfa).

2.4. – Konferanslar

1988

1. "Selçuklular'da Devlet, II. Hukuki ve Medeni Bakımlardan" (1988'de Ankara Türk Tarih Kurumu'nda Verilen Konferans)

1993

2. "Atatürk Türkiyesi ve Türk Dünyası" (11 Mart 1993'de Ankara Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda Verilen Konferans. (Daktilo Metin, 13 Sayfa).

2.5. – Konuşmalar

1982

1. "Türk Büyükleri (Yapım: Seyfeddin Sağlam): **Alp Arslan"** TRT. Ankara Radyosu Arşivi, Söz Yayınları, Bant. 6740 (28 Temmuz 1982'de TRT 2'de Yapılan 14 Dakikalık Radyo Konuşması).

2.6. – Tebliğler

1956

1. "Selçuklu Devri Türk Tarihinin Kaynaklarından Menakıb-i Ahmed Cam", **V. Türk Tarih Kongresi** (12-17 Nisan 1956, Ankara).
2. "Anadolu Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu", **V. Türk Tarih Kongresi** (12-17 Nisan 1956 Ankara).

1971

3. "Selçuklular'ın Sosyal ve Kültürel Etkileri", Selçuklu Tarih ve Medeniyet Enstitüsü'nün Atatürk Üniversitesi'nde Düzenlediği **"Malazgirt Zaferinin 900. Yıldönümü Uluslar arası Sempozumu** (21-25 Ağustos 1971, Erzurum).

1973

4. "Some Considerations About the Social Life of Turks During the Saljuqid Period" **XXIX. Uluslar arası Orientalistler Kongresi** (16-22 Temmuz 1973, Paris / Fransa). (Özeti Basılmıştır).

1982

5. "Selçuklu Medeniyeti Nasıl Araştırılmalıdır?", **IV. Milletlerarası Türkoloji Kongresi** (20-25 Eylül 1982, İstanbul).

BİBLİYOGRAFYA

Avcı, Orhan, *Mehmet Altay Köymen'in Derslerinde Türk Tarihi ve Tarihçiliği* (1.Baskı), Bilge Yayınevi, Ankara 2003.

Arık, Feda Şamil, "Ölümünün V. Yıldönümü Dolayısıyla: Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen, Hayatı ve Eserleri." *A.Ü.D.T.C.F. Dergisi*, XX (31), Ankara 2000, s.93-116

_____"Hocam Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen", *Türk Kültürü*, XXXIII (382), Ankara 1995, s.(38-51),103-115.

_____"Büyük Selçuklu Tarihçisi Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen Hakk'a Yürüdü", *Türk Kültürü*, XXXII (369), Ankara 1994, s.22-25.

_____ "Mehmet Altay Köymen" maddesi, *DİA*, C.26, Türkiye Diyanet Vakfı yay., Ankara 2002, s.285-286.

Hacıgökmen, Mehmet Ali, "Selçuklu Tarihçisi Mehmet Altay Köymen'in Vefatının Birinci Yıl Dönümü Münasebetiyle", *Türk Kültürü*, XXXIII (381), Ankara 1995, s.50-53

_____"Prof. Dr. Osman Turan. Hayatı, Eserleri ve Fikirleri", *Osman Turan, Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi*, c.I-II, Nakışlar yay., İstanbul 1978, s.11-13 (Önsöz).

_____ "Selçuklular'da Devlet, III. Tarihi ve Siyasi Bakımlardan", *Belleten*, LıC / 209, (Nisan 1990), s.403-415

"Mehmet Altay Köymen" maddesi, *Türk Ansiklopedisi*, C.XXIII, Ankara 1976, s.403

Yazıcıoğlu, Yıldız, "Taş Mektep'in 120. Yılı", *Milliyet İnternet Pazar*, 25 Eylül 2006 Pazar

"Köymen Kitaplığı", *Erciyes Üniversitesi Haber Bülteni*, S.45, 2007 / 2, Kayseri 2007, s.118-120

Uçak, Halil İbrahim, "Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen", *Belleten*, C. LVIII S.223, Ankara 1995, s.789-792

_____, *Tarih İçinde Haymana*, Haymanalılar Yardımlaşma ve Tanışma Derneği yay., Ankara 1986

Unat, Faik Reşit, "Gazi Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü", *Aylık Ansiklopedi*, c.II, s.17

Yayınlanmamış Mülakatlar

M.Ali Hacıgökmen, Aralık 2008 yılı içerisinde yapılan yayınlanmamış mülakat

Salim Koca, 15.07.2009 tarihli yayınlanmamış mülakat

Ayşe Arpacı, 23.07.2009 tarihli yayınlanmamış mülakat

Tamer Arpacı, 23.07.2009 tarihli yayınlanmamış mülakat

Ali Rıza Köymen, 24.07.2009 tarihli yayınlanmamış mülakat

İnternet Siteleri

www.erciyes.edu.*tr*

www.haydarpaşa.k12.*tr*